

CIVISTI

Partners

The Danish Board of Technology,

Copenhagen, Denmark

Contact: Lars Klüver

LK@Tekno.dk

www.tekno.dk

The National Consumer Research Centre

Helsinki, Finland

Contact: Mikko Rask

Mikko.Rask@ncrc.fi

www.kuluttajatutkimuskeskus.fi

Institute Society and Technology

Brussels, Belgium

Contact: Robby Berloznik

robby.berloznik@vlaamsparlement.be

www.samenlevingentechnologie.be

Malta Council for Science and Technology

Villa Bighi, Kalkara, Malta

Contact: Giovanni Battista

Buttigieg

[giovanni-](mailto:giovanni-battista.buttigieg@gov.mt)

battista.buttigieg@gov.mt

www.mcst.gov.mt

Applied Research and Communication Fund

Sofia, Bulgaria

Contact: Zoya Damianova

zoya.damianova@online.bg

www.arcfund.net

Medián Opinion and Market Research Institute

Budapest, Hungary

Contact: Eszter Bakonyi

bakonyi@median.hu

www.median.hu

Institute of Technology Assessment,

Vienna, Austria

Contact: Walter Peissl

TEKNOLOGI-RÅDET

Legal notice:

The information in this document is provided as is and no guarantee or warranty is given that the information is fit for any particular purpose. The user thereof uses the information at its sole risk and liability. Neither the European Commission nor any person acting on behalf of the Commission is responsible for the use that might be made of the following information.

© CIVISTI 2008. Reproduction is authorised provided the source is acknowledged.

Inhoudstafel	pagina
Aanpassingen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Voorwoord	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Inleiding	7
Validatie	1
<i>Aanbeveling 4: Plug-and-play communicatie: ontwikkeling van standaarden voor slimme gadgets.</i>	9
<i>Aanbeveling 5: Toekomstplanning en onderzoek naar het verkennen van duurzame opties van gedecentraliseerde energieproductiesystemen en het oplossen van energieconflicten.</i>	11
<i>Aanbeveling 6: In de toekomstige uitnodigingen van het SSH-programma moet een 'Platform voor de toekomst van onze arbeid' op lokaal, regionaal en globaal niveau overwogen worden.</i>	13
<i>Aanbeveling 7: Stimuleer onderzoek naar het uitbreiden van de menselijke zintuiglijke capaciteiten.</i>	15
<i>Aanbeveling 8: Verbeter de ethische reflectie rond een wetenschappelijk gegronde organische en bionische productie</i>	17
Rangschikking volgens prioriteit	19

Voorwoord

Het CIVISTI-project is gebaseerd op het idee dat burgerconsultaties waardevolle instrumenten zijn om nieuwe, relevante onderzoeksvragen te identificeren. Door te luisteren naar de bekommernissen en verwachtingen van de burger over de toekomstige ontwikkelingen op het gebied van wetenschap, technologie en innovatie, krijgen de beleidsmakers de kans om de Europese onderzoeksagenda af te stemmen op de verwachtingen van de burger.

Het Civisti project is gefinancierd door de Europese Commissie en heeft 7 deelnemende landen (Denemarken, Oostenrijk, Vlaanderen/België, Finland, Malta, Bulgarije en Hongarije).

Tijdens het weekend van 16-17 mei 2009 organiseerde het Instituut Samenleving en Technologie het eerste burgerweekend binnen het kader van het trans-Europese CIVISTI project. In elk land kreeg elk burgerpanel de vraag om op een gestructureerde manier eigen visies en bezorgdheden over de toekomst te formuleren. In Vlaanderen bestond dit vrijwilligerspanel uit 21 mannen en vrouwen.

De visies werden samen gebracht met de overeenstemmende visies uit de zes andere landen. Het resultaat van de 7 burgerconsultaties werd nadien geëvalueerd tijdens een workshop door een groep van experts die al deze visies bekeken vanuit het perspectief van het Europese Raamprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling. Deze evaluatie vond plaats tijdens een workshop 14-16 juni in Sofia, Bulgarije. Via een interactief en strikt gefaciliteerd proces identificeerde het experten panel potentiële nieuwe onderzoeksvragen.

Tijdens de tweede Vlaams burgerconsultatie , 2 oktober 2010, kwamen de burgers opnieuw samen om hun mening te formuleren over de aanbevelingen van de experts. Deze bijeenkomst had twee doelstellingen: enerzijds werd er gepeild of de burgers het eens waren met deze aanbevelingen en anderzijds werd er gekeken welke aanbevelingen de voorkeur kregen.

Uit deze bijeenkomst bleek dat de meeste aanbevelingen geaccepteerd werden en ook bijdroegen tot het realiseren van de visies. Het Vlaamse panel had ook een duidelijke voorkeur en top 7 van de aanbevelingen. De meeste aanbevelingen zijn gerelateerd tot vergrijzing, milieu, landbouw en burgerparticipatie.

We zouden heel graag alle deelnemers danken voor hun fantastische inzet en enthousiasme; de bijdrage van onze burgers is van zeer groot belang voor het succes van het CIVISTI project.

Inleiding

De tweede Vlaamse burgerconsultatie ging door Zaterdag 2 oktober 2010. Alle burgers die betrokken waren bij de eerste burgerconsultatie werden per mail en met een telefoontje opnieuw uitgenodigd. 20 van de 21 burgers bevestigden op voorhand hun deelname. Alle deelnemers ontvingen informatie materiaal als voorbereiding op deze tweede burgerconsultatie. In totaal lieten vijf burgers op voorhand weten dat ze toch niet konden deelnemen omwille van gezondheids- of jobgerelateerde redenen. Uiteindelijk waren er de dag zelf in totaal 11 deelnemers. Door de afwezigheden was de samenstelling van de groep lichtjes anders, maar toch nog steeds een goede mix: de man/vrouw verhouding was lichtjes gewijzigd in verhouding met de eerste burgerraadpleging. (5/6), 7 van de 11 deelnemers waren ouder dan 50. Het opleidingsniveau in de groep was goed gebalanceerd.

Naam	Geslacht	Beroep
Daniel Schryvers	man	ICT
Danielle Brepoels	vrouw	zelfstandige
Guido Wolff	man	postbode
Guy Dumont	man	gepensioneerd
Heidi Verbeeck	vrouw	bediende
Marie-Louise Vandenberg	vrouw	gepensioneerd
Nico Laridon	vrouw	Hoofd logistiek
Patrick Smeulders	vrouw	bediende
Sven Van der Cruyssen	man	ICT
Tom Laperre	man	bankier
Vicky Bohor	vrouw	bediende

Verloop van de dag.

Alle deelnemers arriveerden tussen 9.30u en 10u en waren blij om mekaar weer te zien.

De projectleider gaf een inleidende presentatie over het CIVISTI project.

Een expert in het Vlaamse Wetenschapsbeleid, en deelnemer aan de Sofia expert workshop, gaf een presentatie over zijn ervaring binnen het CIVISTI project, en zijn ervaring met het werken met de visies geformuleerd door de CIVISTI panels.

De burgers reageerden erg positief op zijn enthousiaste presentaties en stelden enkele vragen omtrent het Europese wetenschapsbeleid.

De facilitatoren gaven een introductie over de doelstelling en het verloop van de dag en om het geheugen van de deelnemers op te frissen, werd aan elke deelnemer gevraagd om te vertellen wat het meest was bijgebleven van de eerste burgerbijeenkomst CC.

De ochtendvergadering begon: de deelnemers werden in groepen verdeeld. De facilitatoren presenteerden telkens een visie van het Vlaamse panel, en de bijhorende aanbeveling(en). De burgers konden dan een individuele score toekennen omtrent drie vragen: Ligt de aanbeveling in het verlengde van de visie? Levert deze aanbeveling een bijdrage aan het realiseren van deze visie? Vindt u de aanbeveling wenselijk? De burgers discussieerden hierover in groep. Na het valideren van de vijf aanbevelingen gebaseerd op de Vlaamse visies, was er een korte plenaire bespreking van de belangrijkste resultaten.

In de namiddag werden de 25 aanbevelingen die niet gebaseerd waren op de Vlaamse visies gepresenteerd door de facilitatoren. Dan werd er een markt georganiseerd van posters met de aanbevelingen. De deelnemers konden rondlopen en de aanbevelingen lezen en bespreken. Soms werden er vragen gesteld wanneer een aanbeveling onduidelijk was. De burgers konden neerschrijven wat zij positief, negatief of interessant vonden aan een aanbeveling. De burgers hadden ook een individueel scoreblad, waarop ze noteerden of ze de aanbeveling belangrijk vonden of niet, of eerder neutraal er tegenover stonden. Dit individuele scoreblad was een hulpmiddel om later te herinneren welke aanbevelingen zij het belangrijkste vonden en hun stemmen verdienden.

Daarna kreeg elke burger 7 stickers om te stemmen voor de aanbevelingen die zij het belangrijkste vonden.

Twee deelnemers waren vrijwilliger om de top 7 van de aanbevelingen te presenteren aan de andere burgers alsof ze de verdediging deden van hun voorstellen aan de Europese Commissie.

Tot slot, vulden de deelnemers een korte evaluatie in en werden zij bedankt voor hun goede werk.

De burgers werkten een hele dag erg hard, maar hadden e rook duidelijk plezier in. Het vele werk tijdens CC2 en de moeilijke inhoud leken hun ijver niet te verstoren.

Validatie

- **Aanbeveling 4:** Plug-and-play communicatie: ontwikkeling van standaarden voor slimme gadgets.

Samenvatting van de aanbeveling

Ondersteun de visie van een slimme samenleving en beperk het risico op verspilling van middelen, door het standaardiseren van slimme gadgets. Standaardisering zal zorgen voor een minimumnorm op het vlak van veiligheid en privacy en garanderen dat slimme gadgets onderling kunnen communiceren, ongeacht merk of type.

Samenvatting van de visie waarvan de aanbeveling werd afgeleid.

Aansluitende visie: 12. Slimme samenleving.

Iedereen kan het zich veroorloven om zich te omringen met een slimme omgeving die uitgerust is met domotica en technologieën die de organisatie van ons dagelijks leven vereenvoudigen.

Validatiecriteria

- **Ligt de aanbeveling in het verlengde van de visie?**

	Geheel	Redelijk	Deels wel, deels niet	In mindere mate	Niet
Aantal stemmen	3	5	3	0	0

Volgens de meerderheid van de deelnemers ligt de aanbeveling deels tot sterk in het verlengde van de visie. Positieve aspecten waren dat de deskundigen uit de Sofia workshop voldoende aandacht besteedden in de aanbeveling aan veiligheid en privacy. De burgers vonden de aanbeveling reeds zeer concreet en specifiek. Meer onderzoek is nodig naar de energie-efficiëntie en de bruikbaarheid van deze slimme gadgets.

De deelnemende burgers vonden sommige belangrijke aspecten van de visie niet terug in de aanbeveling, zoals de sociale dimensie en het gebruik van hernieuwbare energie.

- **Levert deze aanbeveling een bijdrage aan het realiseren van deze visie?**

	Belangrijkste instrument	Eén van de instrumenten	Wellicht, maar niet zeker	Geen bijdrage	Aanbeveling werkt contraproductief
Aantal stemmen	4	5	2	0	0

De meeste deelnemers vonden deze aanbeveling een essentieel instrument voor het realiseren van een goed en veilig functionerende, ethisch verantwoorde slimme omgeving. Er is nood aan regelgeving op Europees niveau.

Sommige burgers vonden dat er ook andere instrumenten nodig waren om de visie te realiseren, namelijk onderzoek naar nieuwe toepassingen. Het zou jammer zijn om enkel deze aanbeveling te halen uit de visie.

Anderen waren niet overtuigd dat standaardisatie een sleutel is om een slimme omgeving uit te tekenen en refereerden naar het succesvolle Apple business verhaal.

- **Vindt u de aanbeveling wenselijk?**

	Zeer wenselijk	Enigszins wenselijk	Neutraal	Enigszins onwenselijk	Niet wenselijk
Aantal stemmen	5	5	0	1	0

De burgers vonden de aanbeveling zeer tot enigszins wenselijk. Ze waren voorstander van standaardisatie omdat het mogelijk maakt omdat producten van verscheidene producenten dan compatibel zijn. Het reduceert ook de hoeveelheid elektronisch afval.

Anderzijds, vinden ze het niet wenselijk dat standaardisatie keuzevrijheid beperkt, wanneer producten aan bepaalde ontwerp restricties zouden gebonden zijn. Deze aanbeveling is wenselijk, zolang producenten en consumenten er voordeel bij hebben, zoals bijvoorbeeld tijdswinst.

Sommige burgers vonden de aanbeveling niet wenselijk omdat standaardisatie een rem kan betekenen voor innovatie. Standaardisatie kan betekenen dat de overheidsinmenging toeneemt, en dat het risico op *hacking* verhoogt.

Deze aanbeveling heeft de hoogste scores voor de 2 eerste vragen.

- **Aanbeveling 5:** Toekomstplanning en onderzoek naar het verkennen van duurzame opties van gedecentraliseerde energieproductiesystemen en het oplossen van energieconflicten.

Samenvatting van de aanbeveling

Implementeer (foresight)onderzoek* naar de beleidsuitdagingen met betrekking tot de verschillende schaal en niveaus in de productie en distributie van energie, met het oog op het ontwikkelen van nieuwe opties voor gedecentraliseerde en duurzame energieproductie en het voorkomen van toekomstige conflicten.

Samenvatting van de visie waarvan de aanbeveling werd afgeleid.

Aansluitende visie: 13. Eindeloze energieproductie (onafhankelijkheid van fossiele brandstoffen. Lokale en milieuvriendelijke energieproductie).

Een wereld zonder nood aan fossiele brandstoffen. Elk huis is uitgerust met zijn eigen energieopwekking systeem (zonnecellen, windmolens, 'home trainers',...). Zonne-energie wordt opgeslagen en gebruikt om het huis te verwarmen. Auto's rijden op elektriciteit met batterijen die thuis opgeladen kunnen worden.

Validatiecriteria

- **Ligt de aanbeveling in het verlengde van de visie?**

	Geheel	Redelijk	Deels wel, deels niet	In mindere mate	Niet
Aantal stemmen	5	1	3	2	0

Hier is de groep burgers verdeeld. De ene helft was van mening dat de aanbeveling sterk in het verlengde van de visie ligt, de andere helft vond dat in mindere mate. In de visie produceerden de mensen hun eigen energie, individueel of binnen een gemeenschap, om te vermijden dat ze afhankelijk zijn van nationale of internationale energieproducenten en – distributiemaatschappijen. In de visie is op die manier energie betaalbaar voor iedereen.

In de aanbeveling is het bestaande elektriciteit distributie netwerk aangepast aan gedecentraliseerde energieproductie en zijn (inter)nationale energieproducenten actief.

- **Levert deze aanbeveling een bijdrage aan het realiseren van deze visie?**

	Belangrijkste instrument	Eén van de instrumenten	Wellicht, maar niet zeker	Geen bijdrage	Aanbeveling werkt contraproductief
Aantal stemmen	1	5	5	0	0

De aanbeveling wordt gezien één van de instrumenten om de visie te realiseren.

Sommige burgers zijn er van overtuigd dat een nationale aanpak van energieproductie beter is dan een individuele aanpak.

Er ontbreken een aantal onderzoeksaspecten in de aanbeveling, bijvoorbeeld de ontwikkeling van nieuwe technologieën voor de productie en opslag van hernieuwbare energie. Onderzoek is nodig naar de mogelijke gevolgen en risico's van gedecentraliseerde energieproductie voor de bevolking.

Anderen vrezen dat de aanbeveling niet per definitie de visie zal realiseren, alhoewel ze begrijpen dat de visie stapsgewijs moet gerealiseerd worden. Een herformulering van de aanbeveling zou beter tegemoet komen aan de visie.

- **Vindt u de aanbeveling wenselijk?**

	Zeer wenselijk	Enigszins wenselijk	Neutraal	Enigszins onwenselijk	Niet wenselijk
Aantal stemmen	2	6	2	1	0

De aanbeveling is deels tot zeer wenselijk. Er is een grote nood aan onderzoek naar hoe gedecentraliseerde energieproductie kan georganiseerd worden. Regulering op Europees niveau is hiervoor nodig. De aanbeveling is een tussenstap die nodig is om de visie te realiseren.

De aanbeveling is minder wenselijk omdat grote spelers op de energiemarkt aan de touwtjes blijven trekken. De vraag werd door één van de burgers gesteld of het misschien niet beter is om te onderzoeken hoe de kosten van het huidige elektriciteitsnetwerk kunnen verminderd worden in plaats van te investeren in gedecentraliseerde energieproductie.

- **Aanbeveling 6:** Platform voor de toekomst van onze arbeid in de komende uitnodigingen van het SSH-programma

Samenvatting van de aanbeveling

Creëer binnen de komende uitnodigingen in het kader van het SSH-programma* een platform omtrent werken, op een lokaal, regionaal en globaal niveau. Dat platform moet onderzoek omvatten naar het herdefiniëren van de notie ‘werken’, ‘flexicurity’*, het evenwicht tussen werk en privéleven, basisinkomen, nieuwe jobs en sociale verantwoordelijkheid. Het platform moet ook in burgerparticipatie voorzien.

Samenvatting van de visie waarvan de aanbeveling werd afgeleid.

Aansluitende visie: 17. Waar een wil is, is werk (Werkgelegenheid voor iedereen. Een visie op een evenwichtige relatie tussen werk en privéleven, vrijwilligerswerk en volledige werkgelegenheid). Door herverdeling van het werk heeft iedereen een job. Iedereen kan zijn aantal werkuren bepalen naargelang zijn eigen gezin- of gezondheidssituatie. Vrijwilligerswerk wordt beloond en een vaste vergoeding wordt voorzien voor wie thuis blijft om voor de kinderen te zorgen.

Validatiecriteria

- **Ligt de aanbeveling in het verlengde van de visie?**

	Geheel	Redelijk	Deels wel, deels niet	In mindere mate	Niet
Aantal stemmen	3	6	1	1	0

Het merendeel van de burgers erkent dat de aanbeveling in het verlengde ligt van de visie. De aanbeveling is vernieuwend omwille van het onderzoek naar hoe vrijwilligerswerk in de toekomst kan beloond worden.

De visie ging echter niet alleen over nichegroepen maar ook over de noden van de hele bevolking en daarom wouden de burgers ook volgende aspecten toevoegen die onderzocht moeten worden:

- Verschillen in lonen tussen Europese landen en het effect op migratie
- Het potentieel aan werkkrachten en de hoge werkloosheid bij immigranten
- De situatie van huisvrouwen en ouders met jonge kinderen die willen thuis blijven om te zorgen voor de kinderen
- Pensioenen

- **Levert deze aanbeveling een bijdrage aan het realiseren van deze visie?**

	Belangrijkste instrument	Eén van de instrumenten	Wellicht, maar niet zeker	Geen bijdrage	Aanbeveling werkt contraproductief
Aantal stemmen	4	5	2	0	0

De meeste leden van het burgerpanel vonden het een goed idee om een grondige studie te doen vooraleer maatregelen te implementeren. Eén persoon vond dat een platform niet het ideale instrument is en dat de bestaande kennis binnen onderzoeksgroepen, vakbonden, NGO's etcetera met gegroepeerd worden. Deze burger had ook bedenkingen bij de waarde van een burgerpanel over zulke materie, omdat mensen oplossingen suggereren die niet economisch haalbaar zijn.

- **Vindt u de aanbeveling wenselijk?**

	Zeer wenselijk	Enigszins wenselijk	Neutraal	Enigszins onwenselijk	Niet wenselijk
Aantal stemmen	3	4	3	1	0

Voor sommige burgers is de aanbeveling wenselijk omdat er nood is aan flexibele manieren van werken en een transparante regulering. Anderen willen liever dat de aanbeveling verbreed wordt naar een bredere groep mensen.

Sommige burgers menen dat deze aanbeveling een lage prioriteit heeft, en dat er gevaar is dat vrijwilligerswerk op zich zal verdwijnen.

- **Aanbeveling 7:** . Stimuleer onderzoek naar het uitbreiden van de menselijke zintuiglijke capaciteiten

Samenvatting van de aanbeveling

Stimuleer baanbrekend onderzoek naar bionica en mens-machine-interfaces die de menselijke zintuiglijke capaciteiten uitbreiden. De hoofdfocus moet daarbij liggen op de technologische toekomstverwachtingen maar ook op de kennis die gegenereerd wordt in recente studies en tijdens interdisciplinair onderzoek in psychologie, ethiek en filosofie.

Samenvatting van de visie waarvan de aanbeveling werd afgeleid.

Aansluitende visie: 19. Maak me menselijk! (Een droom over gezondheid en welzijn, technologie en ethiek).

De levenskwaliteit wordt verbeterd door technologieën die focussen op gezondheid, kwalitatief voedsel, slimme kledij, ontspanning... Artsen besteden meer aandacht aan de ethische aspecten van medische zaken.

Validatiecriteria

- **Ligt de aanbeveling in het verlengde van de visie?**

	Geheel	Redelijk	Deels wel, deels niet	In mindere mate	Niet
Aantal stemmen	4	0	4	3	0

Een minderheid van de deelnemers herkent in de aanbeveling de idee van de visie die zij formuleerden. De burgers vinden dat de aanbeveling over de toepassing van *bionics* veel verder gaat dan de visie. Sommige burgers vinden deze aanbeveling zelfs beangstigend. De meerderheid vindt dat de aanbeveling niet in het verlengde van de visie ligt omdat de visie gaat over “maak mij mens”, en niet over “maak mij een supermens”. Er is gebrek aan aandacht voor de bescherming van de menselijke waardigheid in de aanbeveling.

- **Levert deze aanbeveling een bijdrage aan het realiseren van deze visie?**

	Belangrijkste instrument	Eén van de instrumenten	Wellicht, maar niet zeker	Geen bijdrage	Aanbeveling werkt contraproductief
Aantal stemmen	0	6	2	3	0

De ontwikkeling van de technologie, zoals beschreven in de aanbeveling, kan eventueel nuttig zijn als hulp voor personen met een handicap. Op die manier kan de aanbeveling een bijdrage leveren aan het realiseren van de visie.

Sommige burgers vrezen dat de aanbeveling zal leiden tot het maken van bionische “monsters”. Het is beter om eerst een ethische en psychologische analyse te maken van de technologie.

Vindt u de aanbeveling wenselijk?

	Zeer wenselijk	Enigszins wenselijk	Neutraal	Enigszins onwenselijk	Niet wenselijk
Aantal stemmen	0	3	5	2	1

De aanbeveling is enkel wenselijk als de technologie zou gebruikt worden om de levenskwaliteit te verbeteren van personen met een handicap. Keuzevrijheid moet altijd gegarandeerd blijven.

De aanbeveling krijgt lage prioriteit als het gaat over de creatie van supermensen.

De burgers zien dit niet als iets waar het Europese beleid moet op focuseren.

- **Aanbeveling 8:** Verbeter de ethische reflectie rond een wetenschappelijk geïntegreerde organische en “bionische” productie.

Samenvatting van de aanbeveling

Garandeer dat de ethische aspecten van de ontwikkeling van radicaal nieuwe genetische en technologische behandelingen systematisch onderzocht worden binnen ethische raden en adviescommissies op Europees niveau. Daarnaast moeten ethische interdisciplinaire onderzoeksprogramma's opgericht worden.

Samenvatting van de visie waarvan de aanbeveling werd afgeleid.

Aansluitende visie: 19. Maak me menselijk! (Een droom over gezondheid en welzijn, technologie en ethiek).

De levenskwaliteit wordt verbeterd door technologieën die focussen op gezondheid, kwalitatief voedsel, slimme kledij, ontspanning... Artsen besteden meer aandacht aan de ethische aspecten van medische zaken.

Validatiecriteria

- **Ligt de aanbeveling in het verlengde van de visie?**

	Geheel	Redelijk	Deels wel, deels niet	In mindere mate	Niet
Aantal stemmen	7	0	3	1	0

De meeste deelnemers zien de aanbeveling als een erg belangrijk onderdeel van de visie. Een minderheid vindt dat de experts er een betere aanbeveling van kunnen maken hadden, alhoewel ze weten dat de experts de juiste bedoelingen hadden.

- **Levert deze aanbeveling een bijdrage aan het realiseren van deze visie?**

	Belangrijkste instrument	Eén van de instrumenten	Wellicht, maar niet zeker	Geen bijdrage	Aanbeveling werkt contraproductief
Aantal stemmen	2	6	3	0	0

De meerderheid van de burgers vindt dat deze aanbeveling het belangrijkste instrument of één van de belangrijkste instrumenten is om de visie te realiseren.

Sommige burgers vinden dat echter niet, omdat onderzoek ook moet leiden tot heldere regulering om ervoor te zorgen dat de technologie gebruikt wordt zoals bedoeld in de visie.

- **Vindt u de aanbeveling wenselijk?**

	Zeer wenselijk	Enigszins wenselijk	Neutraal	Enigszins onwenselijk	Niet wenselijk
Aantal stemmen	9	2	0	0	0

Deze aanbeveling is volgens de burgers zeer wenselijk.

Prioritisering

Hieronder vindt u de prioritisering van de 25 aanbevelingen, die niet waren gebaseerd op de Vlaamse visies. Elke Vlaamse burger had 7 stemmen. Omdat drie van de aanbevelingen 5 stemmen kregen, eindigen we met een top 7 (ipv een top 5).

Aanbeveling	Aantal stemmen
2. Hulpmiddelen voor mensen met een beperking.	7
9. Optimaliseren van de stedelijke ruimte: naar compacte Europese eco-steden.	6
12. Versterk de directe democratie door elektronisch stemmen (e-voting).	6
17. Nood aan sociale innovaties voor de toenemende vergrijzing in de samenleving	6
10 Van CAP naar een Europees landbouwbeleid: terug naar de tuinertraditie.	5
16. Innovatieve participatieve structuren.	5
20. Selecteer of ontwikkel planten en technieken voor gebieden met extreme klimaatomstandigheden.	5
1. Humanistisch onderzoek naar wat waardig sterven betekent voor Europeanen van deze tijd	4
18. Stimuleer technische en sociale innovaties die de toegang tot en het gebruik van het openbaar vervoer verbeteren..	4
21. Beleid inzake erkenning van migranten en vluchtelingen.	4
27. Moedig in de codes voorbehoorlijk bestuur gepensioneerden aan om bezig te blijven.	4
15. Overeenkomsten met boerenorganisaties over het vermijden van antibiotica en hormonen.	3
26. Ontwikkel een stedelijke infrastructuur die een multigenerationele levensstijl ondersteunt.	3
28. Wereldwijde samenwerking in de ruimtevaarttechnologie.	3
13. Erkenningsbeleid.	2
19. Ontwikkel avatars die in staat zijn om op afstand op te treden al seen fysieke weergave van onszelf.	2
23. Project voor het verspreiden en gebruiken van Finse beste praktijken in andere landen.	2
25. Europees geïntegreerd beleid rond het delen van werk.	2
30. Stimuleer onderzoek naar mens-machine interface.	2
11. Onderzoek naar het spanningsveld tussen het gebruik van zeer complexe materialen en de recycleerbaarheid ervan.	1
29. Project voor het verkennen van een globale bestuursvorm.	1

3. Europese televisie-eenheid in verscheidenheid. Een permanent lab om te experimenteren met identiteitsopbouw en -uitdrukking.	0
14. Maak van Sofia een ecologische modelstad voor andere hoofdsteden.	0
22. Stimuleer het gebruik van bioraffinaderijen.	0
24. Ga en herover het platteland!	0

De 7 aanbevelingen die de meeste voorkeurstemmen haalden kunnen onderverdeeld worden in vier grote thema's:

- Ouder worden en functiebeperkingen
- Ecologie
- Landbouw
- Burgerparticipatie

De volgende argumenten werden verzameld om de voorkeur voor deze 7 aanbevelingen te onderbouwen:

2. Hulpmiddelen voor mensen met een beperking.

Commentaar van de burgers: Deze aanbeveling wordt gezien in een breder perspectief: ontwikkel niet alleen hulpmiddelen voor mensen met een beperking maar trek deze technologie open voor iedereen die lichamelijke beperkingen heeft door ziekte, ouder worden,.. zodanig dat iedereen de kans krijgt om ten volle van alle aspecten van het leven te genieten

9. Optimaliseren van de stedelijke ruimte: naar compacte Europese ecosteden.

Commentaar van de burgers: hiervoor kan men burgerparticipatie gebruiken. Wanneer de bevolking verder toeneemt, moeten we naar alternatieve manieren van wonen en werken evolueren in dichtbevolkte gebieden zonder hierbij ecologische aspecten te verwaarlozen.

12. Versterk de directe democratie door elektronisch stemmen

Commentaar van de burgers: bij het elektronisch stemmen moet de privacy wel gegarandeerd worden. Het elektronisch stemmen moet ook resulteren in een besparing van tijd en geld. De burgers zien dit ook als een methode om vaker geconsulteerd te worden door beleidsmakers.

17. De noodzaak van sociale innovaties voor de verouderende samenlevingen.

Commentaar van de burgers: de meeste burgers delen de bezorgdheid over hoe hun leven er zal uitzien eens ze op pensioen gegaan zijn. Ze willen nog steeds als waardevol beschouwd worden door de samenleving. Ze zien dit ook als een ideaal onderzoekstopic voor doctoraten en zouden het waardevol vinden om wereldwijde ervaringen te verzamelen.

10. Van CAP naar Europees landbouwbeleid: terug naar de tuinierstraditie

Commentaar van de burgers: Het gebruik van regionale producten moet gepromoot worden. Het is noodzakelijk om op Europese schaal te kijken naar welke gewassen het meest geschikt zijn voor welke regio's om zode opbrengst te maximaliseren en een maximale winst te halen uit een bloeiende landbouw. Dit kan ook leiden tot het creëren van nieuwe jobs.

16 Innovatieve participatieve structuren.

Commentaar van de burgers: Innovatieve participatieve structuren kunnen een efficiënte methode zijn om opinies van burgers te verzamelen. Zo wordt de democratie sterker gemaakt en is ze minder vatbaar voor lobbying door bepaalde groepen of industrieën.

20. Selecteer of ontwikkel planten en technieken voor gebieden met extreme klimaatomstandigheden

Commentaar van de burgers: Op deze manier kan men op een efficiënte wijze omgaan met de effecten van 'global warming'. Het kan ook nieuwe mogelijkheden creëren voor voedselproductie in ontwikkelingslanden met extremere klimaten. Toch moet er ook aandacht blijven voor het behoud van biodiversiteit.